

Alsócsernáton, a legújabb felsőháromszéki zarándokhely

Nincsenek megbízható statisztikai adataim, de az az érzésem, hogy a 25 esztendő alatt a Bethlen Gábor Alapítvány Magyar Örökség-lajstromán szereplő intézmények, személyek, tehát kiemelkedő egyéni és közösségi teljesítménnyel az egy és oszthatatlan magyar tudomány és művelődés gyarapításán munkálkodók több mint fele helyileg a mai Magyarország politikai határain kívüli helyszínekhez köthető. Talán megbocsájtják nekem, ha némi büszkeséggel mondom: zömükben ezen belül az egykor némi lekezeléssel kisebbik hazának emlegetett Erdélyhez. Ezért is örvendek, ha a díjátadásra összesereglett ünneplőknek ismét figyelmébe ajánlhatok egy – a maga nemében nyugodtan mondhatom: párját ritkító – olyan egyéni kezdeményezésből előbb kistáji, majd regionális, országos és mára már Kárpát-medencei kisugárzású intézményt, amely nem kevesebb, mint negyven esztendő kitaró, mindennapos fáradságos építőmunka eredményeként működik: az alsócsernátoni Haszmann Pál Múzeum hagyomány-őrző és hagyományápoló tevékenységét méltán tarthatjuk számon a Magyar Örökség Aranykönyvében.

Kolozsvári illetőségűként először hatodfél évtizede jártam Háromszéken, akkor még csak *Gábor Áron*, *Kőrösi Csoma Sándor* és *Mikes Kelemen* nyomát kerestem, majd a 70-es évek elején, kezdő riporter koromban *Sylvester Lajos* figyelmeztetése nyomán a *Kónya Ádám* vezette gyermekexpedíciókkal jutottam el Csernátonba, ismertem meg a hagyományos paraszti és kishemesi kultúra tárgyi és szellemi emlékeit minden apróságra kiterjedő odafigyeléssel, kitaró szorgalommal gyűjtő idősebb *Haszmann Pált* és a Jókai-elbeszéléseiben is halhatatlanná tett háromszéki nagyasszonyokra sok vonással emlékeztető feleségét: *Cseh Idát*. Ők még benne éltek ebben a tárgyi valóságban, belülről is ismerték ezt a hagyományos világot, és ezért is tudták némi külső segítséggel szakszerűen berendezni az évek óta ebek harmincadjára jutott *Damokos Gyula*-féle kúriában. Kellettek azért ehhez a diktatúra szorításának enyhülést hozó esztendei, az 1968-as megyésítéskor felszabaduló energiák két évtizedes lemaradást egykettőre behozni igyekvő törekvései, és végül, de egyáltalán nem utolsó sorban a *Haszmann fiúk* (*Pál, József, Lajos*), ezen belül is az *ifj. Haszmann Pál* nagyon is célratörő, tudatos, a mindennapok kicsi lépéseivel a legnehezebb időkben, olykor szinte kilátástalan helyzetekben is a nemcsak szakértelmet, de a diplomáciai érzéket is próbára tevő több évtizedes munkája.

Méltó emléket állítottak a község nagy szülötteinek, *Bod Péternek* és az ágyúöntő *Végh Antalnak*, a falumúzeumban bemutatják a székely népi építészeti örökséget a korabeli lakásbelsővel, használati eszközökkel, a régi mezőgazdasági szerszámokkal és gépekkel, öntöttvas kályha és rádió gyűjteményük is párját ritkítja nemcsak a szűkebb, de a tágabb hazában is.

Maguktól jöttek rá a mára általánossá váló élő múzeum-modellre: a népfőiskolai hagyományokat tovább folytatva összekötötték az alkotótáborokba bekapcsolódó gyerekek interaktív foglalkozásait a hagyományokba való belenevelődés programjával. Kézműves foglalkozásaikra, fafaragó táboraikra a Kárpát-medence minden szegletéből érkeznek gyerekek.

És ami a legcsodálatosabb: immár a harmadik nemzedék irányítja, szervezi, vezeti, szervesen folytatva a néptanító elődök munkáját: például *Haszmann Orsolya* és férje, *Dimény Árpád* – ha szabad ilyet mondanom: korszerű szakmai fegyverzetben– kiadványokat szerkeszt, közösséget, művelődést szervez a falu, a vidék, a kis- és nagytáj, a nemzet épülésére.

Jó értelemben vett családi vállalkozás az alsócsernátoni Haszmann Pál Múzeum, ebből mindannyiunknak haszna van, lehet a magyar hagyományokra odafigyelőknek, a magyar jövőért aggódó, magukat felelősnek érzők nagy családjának.

Dr. Szabó Zsolt